

Nr 39.

Ankom till riksdagens kansli den 22 april 1926 kl. 5 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av väckta motioner angående utförselbevis för spannmål.

Till bevillningsutskottets behandling hava hänvisats nio motioner angående införande av utförselbevis för vissa slag av spannmål.

Sälunda har i de likalydande motionerna nr 22 i första kammaren av herr *Sederholm* m. fl. och nr 41 i andra kammaren av herr *Lindman* m. fl., i de likalydande motionerna nr 34 i första kammaren av herr *Elisson* m. fl. och nr 42 i andra kammaren av herr *Olsson* i Kullenbergstorp m. fl. samt i de likalydande motionerna nr 84 i första kammaren av herr *Elof Andersson* m. fl. och nr 110 i andra kammaren av herr *Björnberg* m. fl. hemställt, att riksdagen måtte antaga följande vid motionerna fogade

Förslag

till

förordning angående utförselbevis för råg och vete.

Härigenom förordnas som följer:

§ 1.

Den, som av omalen råg eller omalet vete, varöver han utan hinder av tullverket kan inom riket fritt förfoga, på en gång till utförsel angiver och med en och samma lägenhet sjöledes eller på järnväg utför sammanlagt eller av någotdera slaget minst 500 kilogram, äger, såvida den utförda varan skäligen kan anses marknadsgill, av vederbörande tullmyndighet erhålla bevis om utförseln, med angivande tillika av det tullbelopp, som skolat utgå vid införsel av sådan vara till enahanda myckenhet.

Utförsel till svensk frihamn berättigar icke till erhållande av utförselbevis.

§ 2.

Innehavare av utförselbevis vare berättigad att, inom sex månader från det angivningen till utförsel ägt rum, mot bevisets återställande

antingen utan tullavgifts erläggande införa omalen eller malen råg eller omalet eller malet vete till så stor myckenhet, att den tull, som enligt tulltaxan skolat därå belöpa, är lika med det i utförselbeviset angivna tullbeloppet,

eller, i den mån för varor, som nu sagts, inom förenämnda tid av sex månader influtna tullavgifter, efter avdrag av två procent, därtill lämna tillgång, hos generaltullstyrelsen utbekomma sagda belopp med avdrag av två procent.

§ 3.

Av Konungen meddelas närmare föreskrifter rörande utfärdande av utförselbevis samt författningens tillämpning i övrigt.

Denna förordning träder i kraft den 1 augusti 1926 och gäller till och med den 31 juli 1928.

Vidare har i likalydande motioner, nr 85 i första kammaren av herr *Nils Anton Nilsson* m. fl. och nr 109 i andra kammaren av herr *Gardell* i Gans m. fl., hemställts, att riksdagen måtte antaga följande vid motionerna fogade

Förslag

till

förordning angående utförselbevis för råg, vete och korn.

Härigenom förordnas som följer:

§ 1.

Den, som av omalen råg, omalet vete eller omalet korn, varöver han utan hinder av tullverket kan inom riket fritt förfoga, på en gång till utförsel angiver och med en och samma lägenhet sjöledes eller på järnväg utför sammanlagt eller av någotdera slaget minst 500 kilogram, äger, såvida den utförda varan skäligen kan anses marknadsgill, av vederbörande tullmyndighet erhålla bevis om utförseln, med angivande tillika av det tullbelopp, som skolat utgå vid införsel av sådan vara till enahanda myckenhet.

Utförsel till svensk frihamn berättigar icke till erhållande av utförselbevis.

§ 2.

Innehavare av utförselbevis vare berättigad att, inom sex månader från det angivningen till utförsel ägt rum, mot bevisets återställande

antingen utan tullavgifts erläggande införa omalen eller malen råg eller omalet eller malet vete eller omalet eller malet korn eller malt därav till så stor myckenhet, att den tull, som enligt tulltaxan skolat därå belöpa, är lika med det i utförselbeviset angivna tullbeloppet,

eller, i den mån för varor, som nu sagts, inom förenämnda tid av sex månader influtna tullavgifter, efter avdrag av två procent, därtill lämna tillgång, hos generaltullstyrelsen utbekomma sagda belopp med avdrag av två procent.

§ 3.

Av Konungen meddelas närmare föreskrifter rörande utfärdande av utförselbevis samt författningens tillämpning i övrigt.

Denna förordning träder i kraft den 1 augusti 1926 och gäller till och med den 31 juli 1928.

Slutligen har i en inom första kammaren väckt motion, nr 10, herr *Stendahl* hemställt, att riksdagen måtte besluta att godkänna bestämmelser angående utförselbevis för spannmål i enlighet med följande

Förslag

till

förordning angående utförselbevis för råg och vete.

Härigenom förordnas som följer:

§ 1.

Den, som av omalen råg eller omalet vete, varöver han utan hinder av tullverket kan inom riket fritt förfoga, på en gång till utförsel angiver och med en och samma lägenhet sjöledes eller på järnväg utför av någotdera slaget minst 500 kg., äger, såvida den utförda varan skäligen kan anses marknadsgill, av vederbörande tullmyndighet erhålla bevis om utförseln, med angivande av varuslaget och tillika av det tullbelopp, som skolat utgå vid införsel av sådan vara till enahanda myckenhet.

Utförsel till svensk frihamn berättigar icke till erhållande av utförselbevis.

§ 2.

Innehavare av utförselbevis vare berättigad att, inom sex månader från det angivningen till utförsel ägt rum, mot bevisets återställande

antingen utan tullavgifts erläggande införa en lika stor kvantitet av den vara, för vilken utförselbeviset utfärdats,

eller, i den mån för vara, som i utförselbeviset anges, inom förenämnda tid av sex månader influtna tullavgifter, efter avdrag av 2 procent, därtill lämna tillgång, hos generaltullstyrelsen utbekomma sagda belopp med avdrag av 2 procent.

§ 3.

Av Konungen meddelas närmare föreskrifter rörande utfärdande av utförselbevis samt författningens tillämpning i övrigt.

Denna förordning träder i kraft den 1 augusti 1926.

Beträffande vad motionärerna till stöd för de föreliggande förslagen anfört får utskottet hänvisa till motionerna.

Utskottet.

Förslag om införande av utförselbevis för spannmål hava varit föremål för riksdagens prövning senast år 1923, 1924 och 1925. Förslagen hava vid alla tre tillfällena, i enlighet med bevillningsutskottets hemställan och kamrarnas samstämmiga beslut, icke föranlett någon riksdagens åtgärd.

I motiveringen till de nu föreliggande olika förslagen hava motionärerna intagit den ståndpunkten, att utförselbevisens uppgift skulle vara att återställa det skydd, som en gång tillmätts jordbruket men som på grund av särskilda förhållanden icke kunnat utnyttjas. Vidare har, under det att orsakerna till de ogynnsamma priser för svensk spannmål, som föranlett förslag om utförselbevis, tidigare sökts i vissa förhållanden på den inhemska spannmålsmarknaden, såsom ett ytterligare skäl för införande av utförselbevis i flertalet av de väckta motionerna åberopats den omständigheten, att till följd av återinförandet i Tyska riket av utförselbevis (Einfuhrscheine) en avsevärd import av brödsäd från Tyskland kommit till stånd, varav följt en stark sänkning av priserna på importerad spannmål.

I den mån de låga spannmålspriserna i Sverige för närvarande må vara beroende av konkurrens från Tyskland, erbjuda utförselbevisen enligt utskottets mening icke någon möjlighet att åstadkomma ändring. Ty om Tyskland, stött på sina Einfuhrscheine, redan på den tullskyddade svenska marknaden kan underbjuda de svenska producenterna, måste detta så mycket mer bli fallet på de exportmarknader, där en avsättning av svensk spannmål kunde tänkas ifrågakomma, eftersom kostnaderna för frakt m. m. till ifrågavarande marknader i varje fall icke kunna ställa sig högre från Tyskland än från Sverige. Det synes därför osannolikt, att utförselbevisen för vårt lands vidkommande under sådana förhållanden skulle komma till nämnvärd användning.

I mån åter som det låga prisläget hos oss är beroende på särskilda svenska marknadsförhållanden, vilar motionärernas ovan omnämnda ståndpunkt på den uppfattningen, att, sedan det visat sig att ett tullskydd som tillmätts en viss näring på grund av ändrade förhållanden på den inhemska marknaden icke kan utnyttjas i samma utsträckning som dittills, ett statsingripande skulle vara påkallat för att återställa tullsatsernas prislehöjande verkan. En dylik uppfattning måste utskottet beteckna såsom oförenlig med det syfte, som ensamt kan motivera ett tullsystem, nämligen att bereda skydd för det inhemska arbetet mot övermäktig konkurrens från utlandet.

I de betänkanden i ämnet, bevillningsutskottet vid förutnämnda tre riksdagar avgivit, har utskottet påvisat, att, i den mån marknad för utförselbevisen skulle kunna påräknas och desamma sålunda komme att medföra någon avsevärd höjning av spannmålspriserna, denna prislehöjning skulle dels gälla i främsta rummet de trakter av landet, där spannmålspriserna redan utan utförselbevis äro högst, dels komma ett relativt litet antal jord-

brukare till godo samt dels verka fördyrande på rågmjöl och billigare vetemjölssorter utan att höja priserna på de högsta kvaliteterna vetemjöl.

I nu berörda hänseenden vill utskottet anföra följande.

I ett på uppdrag av chefen för finansdepartementet den 28 september 1911 avgivet betänkande »Om utförselbevis för svensk spannmål» har professor Heckscher ådagalagt, att, därest utförselbevisen skulle förmå att skapa en export, denna komme att utgå i första hand från våra kustområden och särskilt från Skåne och därigenom att driva upp priserna främst inom dessa områden. Sammanställningar rörande prisnoteringarna för vete och råg i olika orter inom landet under tiden från och med september 1920 till och med december 1921 finnas intagna i spannmålsmarknadssakkunnigas betänkande (tab. 2 och 3, sid. 16 och 17), och liknande sammanställningar äro för tiden från och med januari 1920 till och med mars 1924 meddelade i del XXV av tull- och traktatkommitténs utredningar (sid. 127 och 128). Av dessa sammanställningar, vilka omfatta Malmö, Kalmar, Halmstad, Göteborg, Norrköping, Stockholm och Örebro, framgår, att priserna i Örebro varit i regel icke oväsentligt lägre än å de övriga orterna. Denna prisskillnad mellan olika orter i landet skulle utförselbevisen vara ägnade att ytterligare skärpa.

I motiveringen till den till 1924 års riksdag avgivna proposition, nr 56, vilken innehöll förslag angående utförselbevis för råg och vete, meddelade chefen för jordbruksdepartementet en sammanställning, som utvisade ungefärliga antalet av dels de brukningsdelar med till dem hörande areal och vid jordbruket sysselsatta personer, för vilka den egna produktionen av vete och råg icke täckte behovet, och dels de brukningsdelar med tillhörande areal och personer, vilka lämnade överskott av brödsäd. Berörda sammanställning utvisade, att antalet av samtliga brukningsdelar i landet kunde skattas till 381,171 och antalet av dem, som ansågos hava brödsäd till avsalu, till blott 105,806. Av en tabell, meddelad i en såsom nr III i tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden ingående, av byråchefen E. Höijer verkställd utredning angående det svenska jordbrukets produktion samt saluöverskott av spannmål, ur vilken ock nyssnämnda siffror hämtats, framgår (sid. 83), att i södra och mellersta Sverige genomsnittsoverskottet av vete och råg från de brukningsdelar, vilkas åkerareal utgör 10—20 hektar, kan anses uppgå till 10.67 deciton. Spannmålsmarknadssakkunniga (sid. 33) hava i ett till belysande av utförselbevisens fördelar anfört exempel räknat med, att dessa bevis skulle under viss förutsättning medföra en prisökning av omkring 1 krona 50 öre per deciton. Genomsnittsvinsten av utförselbevisen för de jordbrukare, vilkas brukningsdelar omfatta 10—20 hektar åker, skulle i ett dylikt fall således utgöra i sin helhet omkring 16 kronor. De grupper brukningsdelar, alltjämt enligt nämnda tabell, vilka omfattade mindre än 10 hektar åker, utvisade brist. Övriga grupper, vilka samtliga hade överskott, omfattade tillsammans 90,864 brukningsdelar, av vilka 54,815 tillhörde den grupp, som omfattade 10—20 hektar. Då, enligt vad ovan anförda siffror giva vid handan, utförselbevisen knappast skulle kunna bliva

av någon praktisk betydelse för ägare av brukningsdelar, tillhörande sistnämnda grupp, finner man, att de fördelar, utförselbevisen möjligen kunde bereda, skulle tillgodokomma de brukningsdelar, som omfatta mera än 20 hektar. Dessas antal utgör icke mera än 36,049 eller ungefär en åttondel av hela antalet brukningsdelar i södra och mellersta Sverige.

I vissa av de föreliggande motionerna har framhållits, hurusom mot de beräkningar, som ingå i nämnda av byråchefen Høijer verkställda utredning, starka invändningar gjorts, därvid särskilt en av Høijer verkställd uppskattning av den jordbruksidkande befolkningens brödsädesförbrukning till 225 kilogram per person årligen betecknats såsom icke tillräckligt grundad. Motionärerna torde med detta uttalande avse vissa anmärkningar, som framställts i den vid tull- och traktatkommitténs betänkande fogade reservationen. Emellertid hava de gjorda anmärkningarna vid närmare eftersyn visat sig sakna berättigande (se bl. a. professor Heckschers med anledning av nämnda kommittébetänkande utgivna skrift: Tullfrågan, sid. 21—24), och en kontrollundersökning, som byråchefen Høijer, enligt vad utskottet erfarit, sedermera verkställt för att pröva tillförlitligheten av ifrågavarande förbrukningssiffra, har givit ett bestämt stöd för att densamma måste anses hållbar.

I frågan, huruvida utförselbevisen föranleda höjning av mjölpriset, har i motionerna nr 22 och 34 i första kammaren samt nr 41 och 42 i andra kammaren anförts, att, då det icke vore fråga om någon ändring av tullsatsen för mjöl, världsmarknaden bibehölle samma inflytande på den inhemska mjölmaknaden som förut, alldeles oberoende av om utförselbevisen beslutades eller ej. Det föreläge för den skull ingen som helst anledning att befara, att mjölpriserna till följd av införandet av utförselbevis skulle komma att ligga högre i förhållande till världsmarknadspriserna än fallet varit före världskriget. Motionärerna hava härmed intagit samma ståndpunkt, som i motiveringen till 1924 års ovannämnda proposition i ämnet (nr 56) dåvarande chefen för jordbruksdepartementet hävdade, då han anförde, att vetemjölpriset noga reglerades av importmjölets pris och att rågmjölet, som praktiskt taget icke vore föremål för någon import, anpassade sig i pris efter vetemjölet. Den sålunda uttryckta uppfattningen bygger på antagandet, att kvarnindustrien, som givetvis skulle försöka att på konsumenterna avlasta en av utförselbevis framkallad prisförhöjning på spannmål, skulle se dessa försök stranda på importmjölets prisreglerande inverkan.

Enligt utskottets mening är nämnda antagande riktigt, i vad det rör de såsom kärnmjöl betecknade högsta kvaliteterna av vetemjöl ävensom möjligen det finsiktade rågmjölet, men icke hållbart i fråga om övriga vetemjölssorter samt grövre rågmjöl. Beträffande de senare mjölkvaliteterna, som utgöra den större delen av konsumtionen, gäller nämligen, att de svenska marknadspriserna i allmänhet ligga under världsmarknadspriserna med tillägg av tull och fraktkostnad, vartill kommer, att mellan kvarnindustrien och mjölgrossisterna beträffande viss del av landet föreligger

ett avtal, genom vilket mjölgrossisterna förbundit sig att icke från utlandet införa mera än en viss mindre del av sin avsättning, en bestämmelse, som bereder den svenska kvarnindustrien ett särskilt stöd i konkurrensen med de utländska kvarnarna.

Beträffande bevillningsutskottets tidigare uttalade uppfattning om utförselbevisens prisförhöjande inverkan särskilt på rågmjålet har i nyssnämnda motioner, under hänvisning till vissa i motionerna intagna statistiska uppgifter, anförts, att, då spannmålstullen mestadels vida bättre utnyttjades i fråga om rågen än i fråga om vetet, de primära förutsättningarna för ett dylikt antagande uppenbarligen saknades.

Utskottet återgiver här nedan de statistiska uppgifter motionärerna åberopat. Den närmast följande tabellen avser prisskillnaden mellan vete och råg med samma hektolitervikt i Malmö och Köpenhamn under angivna tider.

	Malmö	Köpenhamn	Skillnad	
			kronor	i % av tullen
<i>Vete.</i>				
1904—1913	—	—	+ 2.99	80
1921 Sept.—dec.	22.83	20.15	+ 2.68	37
1922 Jan.—april	21.30	20.42	+ 0.88	12
Sept.—dec.	17.66	17.52	+ 0.14	4
1923 Jan.—april	20.26	18.46	+ 1.80	48
Sept.—dec.	17.63	15.61	+ 2.02	55
1924 Jan.—april	17.45	16.89	+ 0.56	15
Sept.—dec.	26.02	22.86	+ 3.16	85
1925 Jan.—april	28.48	25.64	+ 2.84	77
Sept.—dec.	20.08	19.36	+ 0.72	19
<i>Råg.</i>				
1904—1913	—	—	+ 2.37	64
1921 Sept.—dec.	22.76	20.98	+ 1.78	25
1922 Jan.—april	21.80	20.07	+ 1.73	24
Sept.—dec.	16.11	16.36	— 0.25	— 7
1923 Jan.—april	17.29	17.55	— 0.26	— 7
Sept.—dec.	15.17	14.60	+ 0.57	15
1924 Jan.—april	15.60	14.84	+ 0.76	21
Sept.—dec.	24.69	21.55	+ 3.14	85
1925 Jan.—april	27.22	23.94	+ 3.28	89
Sept.—dec.	17.00	14.96	+ 2.04	55

För månaderna augusti—december 1925 hava motionärerna meddelat följande siffror:

	Svensk vara	Tysk vara (cif) hamn exkl. tull	svensk	Skillnad kronor i % av tullen
<i>Vetepriser.</i>				
1925				
Augusti	21.73	22.75	— 1.02	— 28
September	20.07	19.57	+ 0.50	14
Oktober	19.56	18.51	+ 1.05	28
November	20.50	20.33	+ 0.17	5
December	23.00	22.62	+ 0.38	10
<i>Rågpriser.</i>				
Augusti	18.28	16.62	+ 1.66	45
September	16.84	14.47	+ 2.37	64
Oktober	16.29	13.24	+ 3.05	82
November	16.54	13.39	+ 3.27	88
December	17.59	14.61	+ 2.98	81

Den ovan återgivna slutsats, som motionärerna dragit ur de anförda sammanställningarna, är enligt utskottets mening förhastad. Under tiden före världskrigets rubbningar utnyttjades vetetullen, på sätt även framgår av sammanställningen, väsentligt bättre än rågtullen. Att förhållandet blivit ett annat under senaste tiden beror med all sannolikhet på särskilda orsaker av tillfällig natur. Sålunda medförde 1924 års svaga skörd ett högt utnyttjande av såväl vete- som rågtullen. Vad åter beträffar läget under hösten 1925 gäller, att, samtidigt som sistnämnda års ovanligt rika veteskörd i Sverige föranledde ett starkt prisfall på vete i vårt land, de tyska utförselbevisens återinförande den 1 oktober 1925 åstadkom ett artificiellt nedpressande av rågpriset på världsmarknaden, under det att detsamma i Sverige hölls någorlunda uppe, därigenom att rågen som ersättning för den då jämförelsevis dyra majsen i ganska stor utsträckning användes till utfodring.

För övrigt torde det ingalunda vara fallet, att ett mer eller mindre fullständigt utnyttjande av tullen å den omalna spannmålen, vare sig vete eller råg, med nödvändighet för med sig ett i motsvarande grad ökat eller minskat utnyttjande av tullen å mjöl av samma spannmålsslslag. Ty mjöltullens utnyttjande bestämmes uppenbarligen i främsta rummet av konkurrensförhållandena på den inhemska mjölmarknaden.

Motiveringen till det i motionen nr 10 i första kammaren väckta förslaget är i väsentlig mån byggd på antagandet, att storkvarnarna skulle såsom köpare av vete intaga en dominerande ställning. Detta antagande är enligt utskottets mening icke tillräckligt grundat. Dels gäller nämligen, att åtskilliga mindre handelskvarnar, som stå utanför storkvarnarnas sammanslutning, hava inköpsområden, vilka mer eller mindre sammanfalla med storkvarnarnas, dels har kooperativa förbundet numera förvärvat vissa av landets största kvarnanläggningar.

I fråga om de statsfinansiella verkningar, utförelsebevis skulle kunna väntas medföra, må anmärkas, att, därest beträffande utförelsebevisens användbarhet ingen skillnad göres mellan råg och vete, otvivelaktigt avsevärda anspråk komma att ställas på statskassan på grund av den stora export av råg, som skulle bli va följden. Skulle även för korn få utfärdas utförelsebevis, vilka vore giltiga vid import av vete och råg, bleve den statsfinansiella verkan ännu betydligt mera omfattande. I stället för det exporterade kornet komme nämligen i stor utsträckning tullfria foderämnen att importeras.

Ur nationalekonomisk synpunkt gäller alltjämt vad bevillningsutskottet tidigare, utförligast år 1924, utvecklade. Som bekant hava de förslag om utförelsebevis, som framkommit i vårt land, haft till förebild den anordning med så kallade Einfuhrscheine, som på sin tid infördes i tyska riket. I Tyskland förelåg för denna anordning ett särskilt skäl däri, att riket innefattade dels ett produktionsområde, särskilt östra Preussen, och dels ett konsumtionsområde, västra Tyskland, som på grund av fraktförhållandena naturligtast och billigast täckte sin brist på spannmål genom import. På grund av berörda förhållanden voro utförelsebevisen i Tyskland ägnade att medföra nationalekonomisk vinst genom besparing av transportkostnader. Någon motsvarande nationalekonomisk fördel av utförelsebevisen finnes icke för Sveriges vidkommande. Hos oss utgör framför allt Norrland det stora konsumtionsområdet, som emellertid får den vida övervägande delen av sitt behov av brödsäd täckt genom mjöltillförel från södra och mellersta Sverige. Detta förhållande, som sammanhänger därmed att den nödvändiga blandningen av svensk och utländsk spannmål lämpligast försiggår i områden med riklig tillgång på inhemsk brödsäd ävensom med den gällande mjöltullen, vilken gör import av mjöl mindre lömande än import av omalen spannmål, skulle icke röna någon påverkan av utförelsebevisen. Därest någon export av spannmål från de sydligare delarna av landet skulle framkallas genom dylika bevis och Norrland därigenom gå miste om en del av sin vanliga tillförel, så måste följaktligen spannmål för Norrlands räkning införas till samma delar av landet som dem, från vilka exporten utgått, för att därifrån efter förmalning transporteras norrut.

Med vad sålunda anförts har utskottet i huvudsak angivit de skäl, som för utskottet äro bestämmande, då utskottet nu går att avstyrka bifall till samtliga de föreliggande förslagen till förordning angående utförelsebevis för spannmål.

Utskottet hemställer,

att de likalydande motionerna I: 22 av herr Sederholm m. fl. och II: 41 av herr Lindman m. fl., de likalydande motionerna I: 34 av herr Elisson m. fl. och II: 42 av herr Olsson i Kullenbergstorp m. fl., de likalydande motionerna I: 84 av herr Elof Andersson m. fl. och II: 110 av herr Björnberg m. fl., de likalydande motionerna I: 85 av herr Nils Anton Nilsson m. fl. och II: 109 av herr Gardell i Gans m. fl. samt motionen I: 10 av herr Stendahl icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 22 april 1926.

På bevillningsutskottets vägnar:

ERIK RÖING.

Närvarande: herrar Röing, Wohlin, Gustaf Nilsson i Kristianstad*, Johan Nilsson i Kristianstad, Bårg*, Pers, Björnsson, Borell, Johan Bergman, Månsson i Furuvik*, Jönsson i Boa, Lithander, Olsson i Golvvasta*, Bengtsson i Kullen. Lövgren i Nyborg, Jönsson i Slåtåker, Johansson i Hornsberg, Olsson i Gävle, Ericson i Boxholm och Björnberg.

---

* Icke närvarit vid justeringen av betänkandet.

Reservationer:

av herrar *Wohlin, Johan Nilsson* i Kristianstad, *Borell, Jönsson* i Boa, *Lithander, Olsson* i Golvvasta, *Bengtsson* i Kullen, *Jönsson* i Slätåker och *Björnberg*, vilka ansett, att utskottets betänkande bort hava följande lydelse:

»Då frågan om införande av utförselbevis för spannmål nu åter föreligger till riksdagens omprövning, torde redan det stora antal ledamöter av riksdagen, som står bakom de i ämnet väckta motionerna, utgöra bevis för det intresse jordbrukarna inom landet hysa för den föreslagna anordningen. Detta förhållande får också sin naturliga förklaring i den ogynnsamma prisbildningen jämväl å 1925 års skörd av vete och råg. Erfarenheterna särskilt från sistlidet års höstmånader hava givit ytterligare stöd för uppfattningen, att de otillfredsställande förhållandena på den svenska spannmålsmarknaden efter kriget knappast torde kunna anses vara av tillfällig natur. Såsom ådagalagts i de väckta motionerna, hava producenterna av vete och råg ej heller under föregående års höst kunnat tillgodogöra sig mera än en ringa del av det tullskydd å omalen spannmål, som statsmakterna avsett som stöd åt vårt jordbruk. Även om för rågens vidkommande den ganska betydande importen av prisbillig tysk råg väsentligen bidragit till det ogynnsamma prisläget, så finnes vad vetet angår icke någon sådan särskild nytillkommen förklaringsgrund. Fastmera måste orsakerna till vetetullens ineffektivitet även under förra hösten sökas i samma särskilda marknadsförhållanden, vilka, fränsett missväxtåret 1924, under åren efter kriget gjort sina verkningar i här angiven riktning gällande.

Utskottet kan icke finna det stå i överensstämmelse med de tankar, som varit vägledande vid utformningen av det nuvarande tullsystemet i fråga om spannmål och mjöl, att den till skydd för producenterna införda tullsatzen å omalen brödspannmål under de för jordbrukarna viktigaste månaderna av året antingen till större delen eller ock, såsom under stundom även hänt, helt och hållet mister sitt värde. Så mycket mindre kan detta förhållande anses riktigt, som vad jordbrukarna här förlora icke i någon mån kommer konsumenterna av mjöl inom landet utan allenast spannmålshandlarna och förädlingsindustrien till godo. Häremot har av motståndarna till förslaget om utförselbevis bland annat invänts, att, även om det visar sig att ett tullskydd, som tillmätts en viss näring, på grund av ändrade förhållanden på den inhemska marknaden icke kan utnyttjas i samma utsträckning som dittills, ett statsingripande för att återställa tullsatsernas prisförhöjande verkningar skulle vara oförenligt med ett

tullsystems syfte. Det syfte, som ensamt kan motivera ett tullsystem, har det från sådant håll förklarats, är att bereda skydd för det inhemska arbetet mot övermäktig konkurrens från utlandet. Denna invändning finner utskottet emellertid icke vara berättigad i förevarande sammanhang. Då gällande tullskyddssystem på sin tid infördes, betraktade man det som en given sak, att tullskyddet för omalen brödspannmål också skulle, så långt den inhemska spannmålsens kvalitet berättigade därtill, komma jordbruket tillgodo. Hade man på den tiden ställts inför en sådan situation, som efter kriget inträtt på den svenska spannmålsmarknaden, så hade man säkerligen redan då ansett lämplig åtgärd för återställande av tullskyddets effektivitet väl förenlig med tullsystemets syfte. Härtill kommer för övrigt vidare, att de nuvarande otillfredsställande förhållandena på den svenska spannmålsmarknaden icke kunna vara beroende allenast på särskilda svenska förhållanden, utan givetvis på dylika förhållanden i förening med den konkurrens med utländsk spannmål, som ju alltjämt i stor omfattning gör sig gällande. Utskottet betraktar icke införandet av utförselbevis såsom något steg i protektionistisk riktning, avsett att skärpa tullskyddet för spannmål och fördyra mjölet för konsumenterna. Utförselbevisen innebära enligt utskottets mening endast en praktisk lämplighetsåtgärd, åsyftande att, så långt dess verkningar kunna komma att sträcka sig, återställa den nu rubbade proportion, efter vilken å ena sidan jordbruket och å andra sidan kvarnindustrien ansetts böra komma i åtnjutande av skydd mot övermäktig utländsk konkurrens.

Emot utförselbevisen har gjorts gällande, att de endast skulle komma ett mindre antal av vårt lands jordbrukare till godo. Utskottet anser icke de till stöd för denna åsikt anförda siffror, som hämtats ur en av byråchefen E. Höijer på sin tid verkställd utredning, vara fullt tillförlitliga och för detta spörsmåls bedömande tillräckligt vägledande. Men även om man skulle lägga ifrågavarande siffror till grund för sin uppfattning, så visa dessa likväl att över 100,000 brukningsdelar skulle finnas inom riket, som hava brödsäd till avsalu. Även om vidare ett stort antal av dessa brukningsdelar hava mindre spannmålsöverskott, så kvarstår dock det faktum, att brukarna av 30,000 å 40,000 jordbruk inom landet, enligt nämnda och andra beräkningar, skulle få gagn av utförselbevisens införande. Detta antal är ingalunda så litet, som man till äventyrs förmenar, vartill kommer att praktiskt taget alla lantarbetare av olika slag inom landet äro anställda vid dessa jordbruk, vilkas ekonomiska bärighet är avgörande även för lantarbetarnas levnadsvillkor. Samma jordbruk levererar dessutom den vida övervägande delen av den brödsäd, som konsumeras av stads- och industribefolkningen inom riket, och det kan icke vara förenligt med det allmännas intresse att sädesodlingen på dessa jordbruk hämmas och inskränkes till följd av förhållanden, som icke gynna konsumtionen ens under nuvarande tid och sannolikt än mindre i framtiden.

Anordningen med utförselbevis får enligt utskottets mening, såsom redan antytts, icke någon prisförhöjande verkan på mjölet eller i allt fall icke någon nämnvärd sådan verkan. Mjölpriserna inom landet regleras väsentligen av konkurrensen med det importerade utländska mjölet. Detta gäller utan allt tvivel ifråga om de högsta vetemjölskvaliteterna och det finsiktade rågmjölet, där mjöltullen praktiskt taget fullt utnyttjas. Men även noteringarna å övriga vetemjölssorter samt å grövre rågmjöl torde redan nu av de ledande kvarnföretagen sättas så högt i förhållande till noteringarna å de finare mjölsorterna, som med hänsyn till skillnaderna i avseende å kvalitet är möjligt. Man läser icke kunna tala om någon nämnvärd, av kvarnarna för närvarande outnyttjad marginal mellan prisnoteringarna å finare och grövre mjölsorter, som i den händelse att utförselbevis infördes skulle komma att till men för mjölkonsumenterna försvinna. Skulle likväl, emot förmodan, någon prisförhöjning å det grövre rågmjölet bliva en följd av utförselbevisens införande, så kan denna prisstegring endast bliva ytterst ringa och utan nämnvärd betydelse i förhållande till andra faktorer, som bestämmer det internationella prisläget på spannmål och mjöl.

Den minskning i statsverkets inkomst av spannmålstullen, som kan tänkas bli en följd av utförselbevisens införande, måste enligt utskottets uppfattning bliva mycket begränsad och får, såsom även anfördes i den kungl. propositionen till 1924 års riksdag med förslag till införande av utförselbevis, icke vid förevarande frågas bedömande tillmätas utslagsgivande betydelse.

Utskottet vill visserligen icke göra gällande, att införandet av systemet med utförselbevis med säkerhet kan förväntas få några stora verkningar till gagn för den svenska brödsädesodlingen. Därom är på förhand svårt att fälla något bestämt omdöme, särskilt som marknadsförhållandena inom oss närliggande och andra europeiska länder äro ovissa och fluktuerande. Utskottet förmodar emellertid, att den ifrågavarande anordningen skall kunna skapa vissa ventiler för export av svensk spannmål under de tider på höstarna, då prisläget för odlarna är som mest tryckt, och utskottet anser så mycket mer att ett försök med utförselbevis bör göras, som andra mera effektiva utvägar för återställande av spannmålstullens effektivitet icke kunnat anvisas. Den nu av utskottet tillstyrkta förordningen angående utförselbevis skall ock, såsom nedan framgår, hava giltighet allenast under en tid av två år. De erfarenheter, som under denna tid kunna vinnas rörande anordningens verkningar för spannmålsodlingen såväl som för konsumtionen, torde få bli avgörande för statsmakternas ställningstagande till frågan om förordningens framtida förlängning.

Då marknadsförhållandena för närvarande ur de synpunkter, som här närmast komma i fråga, torde vara mest otillfredsställande i fråga om vete och råg, anser utskottet att försöket med utförselbevis nu bör avse allenast dessa båda slag av spannmål. Utskottet anser sig följaktligen icke

böra tillstyrka bifall till motionerna I:85 av herr Nils Anton Nilsson m. fl. och II:109 av herr Gardell i Gans m. fl., vari föreslagits att utförselbevisen jämväl skulle gälla i fråga om korn.

Med hänsyn till vikten av att även rågodlingen kommer i åtnjutande av det skydd, som avsetts för densamma, anser sig utskottet icke böra förorda den i motionen I:10 av herr Stendahl föreslagna formen för utförselbevis. Därmed vill utskottet emellertid icke hava sagt, att icke även en anordning med utförselbevis enligt i denna motion föreslaget system skulle vara av värde för i synnerhet odlingen inom riket av vete.

Med anledning av vad nu anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen, med bifall till de likalydande motionerna I:22 av herr Sederholm m. fl. och II:41 av herr Lindman m. fl., de likalydande motionerna I:34 av herr Elisson m. fl. och II:42 av herr Olsson i Kulenbergstorp m. fl. och de likalydande motionerna I:84 av herr Elof Andersson m. fl. och II:110 av herr Björnberg m. fl. samt i anledning av motionerna I:85 av herr Nils Anton Nilsson m. fl. och II:109 av herr Gardell i Gans m. fl. ävensom med avslag å motionen I:10 av herr Stendahl, måtte antaga följande

Förslag

till

förordning angående utförselbevis för råg och vete.

Häri genom förordnas som följer:

§ 1.

Den, som av omalen råg eller omalet vete, varöver han utan hinder av tullverket kan inom riket fritt förfoga, på en gång till utförsel angiver och med en och samma lägenhet sjöledes eller på järnväg utför sammanlagt eller av någotdera slaget minst 500 kilogram, äger, såvida den utförda varan skäligen kan anses marknadsgill, av vederbörande tullmyndighet erhålla bevis om utförseln, med angivande tillika av det tullbelopp, som skolat utgå vid införsel av sådan vara till enahanda myckenhet.

Utförsel till svensk frihamn berättigar icke till erhållande av utförselbevis.

§ 2.

Innehavare av utförselbevis vare berättigad att, inom sex månader från det angivningen till utförsel ägt rum, mot bevisets återställande

antingen utan tullavgifts erläggande införa omalen eller malen råg eller omalet eller malet vete till så stor myckenhet, att den tull, som enligt tulltaxan skolat därå belöpa, är lika med det i utförselbeviset angivna tullbeloppet,

eller, i den mån för varor, som nu sagts, inom förenämnda tid av sex månader influtna tullavgifter, efter avdrag av två procent, därtill lämna tillgång, hos generaltullstyrelsen utbekomma sagda belopp med avdrag av två procent.

§ 3.

Av Konungen meddelas närmare föreskrifter rörande utfärdande av utförselbevis samt författningens tillämpning i övrigt.

Denna förordning träder i kraft den 1 augusti 1926 och gäller till och med den 31 juli 1928»;

---

av herrar *Gustaf Nilsson* i Kristianstad, *Björnsson*, *Lövgren* i Nyborg, *Olsson* i Gävle och *Ericson* i Boxholm, vilka meddelat, att de inom bevillningsutskottet framställt yrkande, att utskottet, med användande av sin rätt att väcka förslag i bevillningsfrågor, skulle hemställa, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning av frågan, huruvida det kan anses befogat, att den kvarnägare nu tillkommande rätten till tullrestitution vid export av förmalningsprodukter av vete eller råg även i sådana fall, då svensk spannmål helt eller delvis kommit till användning vid deras framställning, alltjämt kvarstår, samt, i den mån utredningen därtill kan giva anledning, till riksdagen avgiva förslag i ämnet.
